

Ο θάνατος του αγίου Πατριάρχου Γρηγορίου Ε' είναι κατά το ήμισυ τουλάχιστον αιτία της επιτυχίας της Ελληνικής Επανάστασης

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

«Ο Πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄ συρόμενος στην αγκύνη», Λεπτομέρεια από τον πίνακα του Νικηφόρου Λύτρα-Πηγή: el.wikipedia.org

Στίγματος ανεξαλείπτου τον Σουλτάνον, ον εκάλουν του λοιπού σφαγέα· ενετύπωσεν εις τον πόλεμον τον χαρακτήρα αγώνος εξολοθρεύσεως εν ονόματι της θρησκείας· εξηφάνισε την εσχάτην σκέψιν περί του δυνατού διαλλαγής τινός ή συμβιβασμού ή υποταγής· αφύπνισε τας συμπαθείας πάσης της Χριστιανοσύνης υπέρ του δυστυχούς τούτου Ελληνικού λαού και έδωκε την αποφασιστικήν κίνησιν την επενεγκούσαν την μεταξύ Ρωσσίας και Πύλης ρήξιν» (Γ. Γερβίνου, Ιστορ. της Επανάστ. και της αναγέννησης της Ελλάδος, μετ. Ι. Περβάνογλου, Αθήναι 1864, τ. Α΄, σελ. 224-25).

Και ο Π. Καρολίδης θα σημειώσει: «Το εναντίον του Πατριάρχου Γρηγορίου Ε΄ υπό του Σουλτάνου τελεσθέν τόλμημα και ως εκ του τρόπου, καθ' ον εγένετο, και ως εκ του τόπου, εν ω ετελέσθη, απετέλει ύβριν δεινήν ου μόνον κατά της Ελληνικής, αλλά και κατά της συμπάσης Χριστιανικής Εκκλησίας πρόσκλησιν προς πόλεμον

εξολοθρεύσεως απευθυνομένην προς άπαν το Ελληνικόν Έθνος...

Η επί τον αγώνα ηθική ροπή του γεγονότος απέβη ηθικώς απείρως τελεσφόρος. Η Επανάστασις κατέστη νυν πόλεμος Ιερός εις τους Έλληνας. Άβυσσος ηθική εχώριζε νυν άπ' αλλήλων τους πολεμούντας. «Τούρκος δεν δύναται να ζη μετά των χριστιανών» έγένητο το σύνθημα και λόγιον εμβλήματος παντός αγωνιστού, ως και το «Ελευθερία ή θάνατος».

Το παρά την μεγάλην Πύλην των Πατριαρχείων εκχυθέν αθών αίμα του ιερομάρτυρος Πατριάρχου εβόα νυν μέχρι τρίτου ουρανού εκδίκησιν εν τη συνειδήσει και τω συναισθήματι παντός Έλληνας...

Ο θάνατος του Πατριάρχου Γρηγορίου, ο καθαγιάσας θρησκευτικώς και εξάρας ηθικώς τον μέγαν υπέρ ελευθερίας Ελληνικόν αγώνα... τοσαύτα και τοιαύτα επήνεγκεν αποτελέσματα, ώστε να δύναται τις να θεωρήση αυτόν αδιστάκτως, ως κατά το ήμισυ τουλάχιστον αίτιον της επιτυχίας του Ελληνικού αγώνος» (Π. Καρολίδου, Ιστορία της Ελλάδος, εκδ. Ελευθερουδάκη, Αθήναι 1925, σελ. 671).

Ο Διον. Κόκκινος, σημαδεύοντας τον αντίκτυπο της θυσίας του Πατριάρχη στον Ευρωπαϊκό χώρο γράφει: «Η Ευρώπη έφριξε προ του εγκλήματος. Αι Ευρωπαϊκά εφημερίδες ανέγραφαν το γεγονός με κρίσεις στηλιτευούσας την αποτροπαίαν πράξιν. Οι Τούρκοι εκρίνοντο διά μίαν ακόμη φοράν ανάξιοι της θέσεώς των εις την Ευρώπην και της συμβιώσεώς των με πολιτισμένους λαούς. Η Ευρωπαϊκή κοινή γνώμη εθεώρησε τον Σουλτάνο Μαχμούτ ως αυτουργόν του εγκλήματος και δήμιον.

Αλλά δεν εξεδήλωσεν επισήμως την αγανάκτησίν του διά τον απαγχονισμόν μόνον ο ορθόδοξος Αλέξανδρος Α'. Ο αυτοκράτωρ Φραγκίσκος της Αυστρίας εξέφρασε την οδύνην του καιεχαρακτήρισε το έγκλημα ως έχον την σημασίαν που θα είχε αν διεπράττετο κατά του προσώπου του Πάπα.

Και αυτός ακόμη ο Μέττερνιχ απεδοκίμασε την πράξιν με διπλωματικήν, αλλά χαρακτηριστικήν φράσιν:

«Η Πύλη εκλαμβάνει ως δύναμιν ότι αποτελεί απλώς και μόνον προμελετημένην πράξιν τρόμου»! (Διον. Κόκκινου, Ελλην. Επανάσταση, σελ. 404-405).

Σύμφωνα δε με τον Γερμανό Ιστορικό Γερβίνο, η πράξη εκείνη του Σουλτάνου «αφύπνισε τας συμπαθείας πάσης της Χριστιανωσύνης υπέρ του δυστυχούς! τούτου Ελληνικού λαού και έδωσεν την αποφασιστικήν κίνησιν την επενεγκούσαν την μεταξύ Ρωσσίας και πύλης ρήξιν» (Γ. Γερβίνου, Ιστορ. της Επαν. και Αναγέν. της Ελλάδος, μετ. Ι. Περβάνογλου, Αθήναι 1864, τ. Α', σελ. 225).

Η Ορθόδοξη Ρωσία στάθηκε ιδιαίτερα με Ιερή συγκίνηση μπροστά στην μεγάλη θυσία. «Ο Ρώσος πρεσβευτής στην Κωνσταντινούπολη κόμης Στρογάνωφ διαμαρτυρήθηκε έντονα στην Πύλη την ίδια μέρα του απαγχονισμού του Πατριάρχη για το «άτιμον της πράξεως». Μάλιστα κάλεσε και τους πρέσβεις των άλλων δυνάμεων, Αγγλίας, Γαλλίας, και Πρωσσίας, να στείλουν κοινή διαμαρτυρία και να απειλήσουν επιδρομή των ξένων στόλων, αν δεν σταματήσει τις βιαιοπραγίες σε βάρος των αθώων Ελλήνων» (Παναγ. Θ. Παπαθεοδώρου, όπως πιο πάνω, σελ. 87).

«Η Ρωσσία, σύμφωνα με τον Κανδηλώρο, διεμαρτύρετο χαρακτηρίζουσα απαραδειγμάτιστον την φρικτήν τιμωρίαν του Πατριάρχου εν αυτοίς τοις Πατριαρχείοις και τούτο εν ημέρα, ην σέβεται πάσα η Χριστιανωσύνη» (Τάκη Κανδηλώρου, Γρηγόριος Ε', εν Αθήναις 1921, σελ. 226).

Τελειώνοντας αβίαστα μπορούμε να Ισχυρισθούμε και τούτο. Οι διαθέσεις του Πατριάρχη, ο παλμός της ψυχής του και το εθνικό του φρόνημα αποτελούσαν κοινό κτήμα του υπόδουλου Ελληνισμού. Γι αυτό σε κανένα κείμενο της εποχής εκείνης δεν θα βρούμε υπόλογο τον Πατριάρχη για την έκδοση του αφορισμού.

Μονάχα αργότερα θα αρχίσουν οι φωνές εναντίον του Εθνομάρτυρα του γένους. Από εκείνους, οι οποίοι, τυλιγμένοι στην σκοτεινή αράχνη μικροϊδεολογικών σκοπιμοτήτων, αγνοούν και πάντοτε θα αγνοούν την αγωνία του Εθνάρχη· τον αγώνα του Πατριάρχη· την θλίψη αυτού, που ζούσε μέσα στο επίκεντρο του καθημερινού μαρτυρίου.

Γι αυτούς το «σχοινί του Πατριάρχη» θα αποτελεί ακατανόητο σύμβολο. Για τους σταθερούς, αντικειμενικούς και ειλικρινείς όμως μελετητές αυτό το σχοινί είναι ο βατήρας, ο οποίος, με το αίμα που ραντίστηκε, ανέβασε τον Ελληνισμό από τον μαρτυρικό σταυρό στην ένδοξη και νικηφόρα Ανάσταση.

Πηγή: Γερασίμου Ζαμπέλη Πρεσβυτέρου, Πατριάρχης Γρηγόριος Ε': Εθνομάρτυρας ή προδότης;, Β έκδοση, Έκδοση Ιεράς Μονής Παναγίας Φανερωμένης, Λευκάδα 1991.